

Duševno-oslobađajuće delovanje studiranja duhovne nauke

Zašto mi studiramo duhovnu nauku? Iz nezadovoljstva kroz tradicionalne poglede na svet i život? Iz potrebe, da prekinemo sa jednostranošću prirodno-naučne slike sveta? Jer težimo ka produbljenoj religioznosti? Iz nevolje ličnih životnih pitanja? Ili da pronađemo šire horizonte za razmatranje tako mučnog stanja vremena u kome živimo?

Iz svih ovih i mnogih daljih razumljivih razloga mi možemo da se odlučimo da studiramo duhovnu nauku.

Neku još dublju motivaciju, zašto je takav studij za današnje čovečanstvo neophodan u pravom smislu te reči, daje Rudolf Štajner u jednom javnom predavanju u Berlinu 1915 godine.¹

On govori o jednom zakonu, „o kome se postepeno saznaće, da on u suštini vlada čitavim postojanjem.“ Dalje se kaže: „To, što u *jednom* stanju može da bude blagosloveno, to može da deluje pogubno, ako u nekom drugom stanju, tako reći na *nekom* drugom mestu istakne svoju valjanost.“²

Poznavanje ovog zakona omogućava to, da se zlo, od koga je danas svet prepun, razmatra i shvati u nekom višem svetu. Iz ovog zakona neposredno proizlazi: Ne postoji *apsolutno* zlo, već zlo biva nešto prema *relaciji*, to znači nešto prema odnosu, u kome ono stoji prema nečemu drugom. U prosuđivanje pitanja, da li je nešto dobro ili zlo i da li deluje, pripada dalje pitanje, *kada* i – od R. Štajnera ovde naročito istaknuto – *gde* se nešto pojavljuje u svetu.³

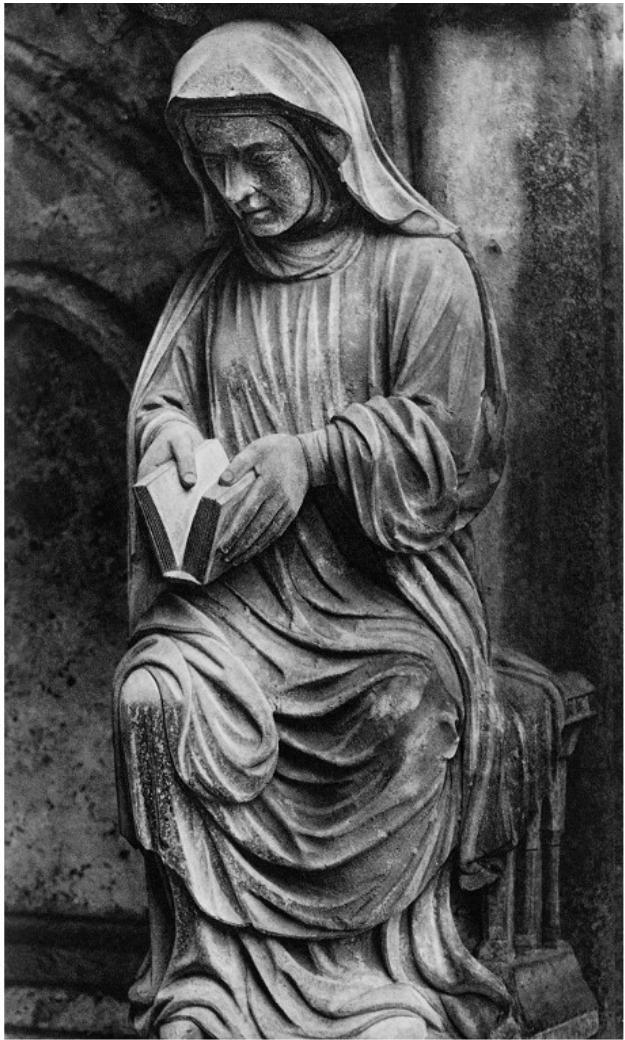
Kategorija „gde“ ne sme pri tome možda da se odnosi samo na gde u fizičkom prostoru. Pod „gde“ se takođe može zamisliti neko duševno ili duhovno „mesto“.

I tačno u poslednjem smislu navodi R. Štajner sad sasvim značajan, većini tadašnjih slušalaca potpuno iznenađujući primer za valjanost ovog zakona. Postoji nešto, što deluje razorno (pogubno, pokvarljivo) – svakako u današnjem vremenu – ako to ostane na „mestu“ nesvesnog odn. podsvesnog, ali koje počinje da deluje lekovito, ako bude preneto na „mesto“ svesti. Ta dva „mesta“ su dakle ovde svest i podsvest (nesvesno).

E pa kakvo je to Nešto, što već prema tome, gde se nalazi, deluje razorno ili lekovito? Kakvi su to nesvesni ili svesni sadržaji?

To su te u nesvesnom svakog današnjeg čoveka postojeće „nadčulne snage“ i „nesvesno ostala saznanja“, koji se odnose na čovekovu povezanost sa duhovnim svetom.

Ostanu li ove snage i „saznanja“ u nesvesnom, tada oni deluju, primereno navedenom zakonu, na razoran način. Budu li preobraženi u svesne predstave i saznanja, onda postaju lekoviti. Ovo omogućiti je sa izvesnog stanovišta gledano, čitav smisao i svrha duhovne nauke (die Geisteswissenschaft) ili nauke duha (die Wissenschaft vom Geiste). Ona je sredstvo, da izdejstvuje ovaj preobražaj, tako reći ovaj transport snaga i saznanja sa jednog mesta (nesvesno) na drugo (svest). „Čitava duhovna nauka, ako u pravom ubeđenju (raspoloženju) biva izneta pred čovečanstvo od strane duhovnog istraživača, ne želi ništa drugo da dâ, nego ono što se nalazi u dubokom temelju svake ljudske duše; ova duhovna nauka je samo jedan poziv ljudskoj duši, da iz sebe iznese to, što počiva u temelju svake duše.“⁴

Vita contemplativa, Chartres (Nordprortal)

Ostanu li ove snage i saznanja u nesvesnom, nesigurnost i nedostatak cilja u životu su neizbežne posledice. I neka dalja posledica: Čovek ostaje neprijemčiv za više duhovne uticaje, koji ga mogu inspirisati. Njegov duševni prostor je tako reći okupiran nesvesnim duhovnim sadržajima. Njegova duša je začepljena.

Rudolf Štajner primanje duhovno-naučnih predstava i ideja upoređuje sa pražnjenjem neke vazdušne pumpe, tako da nov, svež vazduh može da ustruji.

„I šta tada može da uđe unutra u dušu? Te snage mogu onda da uđu u našu dušu, sa kojima je ova duša povezana prema svom stvarnom karakteru. Jer učinimo li našu dušu praznom po tom, što hoće naviše u svest, na taj način otvaramo sad prazno postalu dušu zahvatima božansko-duhovnih impulsa, koji žarom prožimaju našu volju, koji naše osećanje zagrevaju snagama, što izviru iz božansko-duhovnih impulsa i daju nam sigurnost u životu, tako da sebi u pravom trenutku kažemo: Tamo treba da se usmeriš, tako treba da shvatiš, šta ti u životu dolazi kao sreća i radost, kao bol i patnja. Odatle će

čovek primetiti, da se tu ne radi toliko o tome, što nam prilazi kao duhovna nauka, već što kroz duhovnu nauku postaje iz naše duše. Mi (...) čemo primetiti: Time što se ti potrudiš, da ova saznanja doneseš gore u svoju dušu, postaće nešto sasvim drugo iz tvoje duše, nego što je ona ranije bila. Nastupaju momenti, koji ranije nisu bili tu, u kojima duša oseća: 'Sad ja imam ovo – sad ono da uradim', kada dolaze impulsi, koji nam donose to, što nam daje životnu ravnotežu, impulsi, koji ne bi bili tu, da nisu bili potisnuti od još nesvesno ostalih saznanja, koja bivaju podignuta kroz duhovnu nauku."

Tačno ispitano, tu se radi o uklanjanju nekog *dvostrukog potiskivanja*: 1. Ti nesvesno ostali duh-sadržaji potiskuju *više duhovne snage*, koje hoće da uđu u dušu inspirišući je. 2. Oni ostaju toliko dugo u nesvesnom, dok s njihove strane ne budu potisnuti *od svesti* [podignuti u svest kroz duhovnu nauku]. Bude li drugo potiskivanje uklonjeno – to bi bio današnji zadatak čovečanstva –, nestaje takođe prvo. Ipak ovom zadatku se očito suprotstavljaju prepreke.

Jedna teškoća za mnoge današnje ljude, da nesvesne duh-predstave donesu u svest, nalazi se u danas široko rasprostranjenoj odbojnosti prema duhovnom naprezanju (kakvo je potrebno za studiranje duhovne nauke); zatim u izvesnom strahu od duhovnog. Ovaj strah biva često puta nanovo potisnut. Ili se on neprimetno preobražava; na primer u *strah pred terorom*. Da toliko mnogo ljudi, daleko iznad mere tog nažalost stvarno postojećeg terorizma, upravo dopuštaju da budu potpuno terorisani od „straha pred terorom“, može se takođe razmatrati kao bekstvo pred neprepoznatim duhovnim strahom u unutarnjem.

Štajnerova izvođenja imaju izuzetno značajne implikacije. Ona ukazuju na najvažnije potiskivanje, koje bi današnji čovek trebao da izleći: Potiskivanje duha. Ono je najradikalnija forma svih formi potiskivanja. Psihoanaliza po pravilu počinje tek kod potiskivanja *duša-doživljaja*. Ona time ne može da popravi negativna delovanja nesvesno ostalih *duh-saznanja*, već mnogo više sâma potrebuje duh-saznanje, ako ovim štetama, time što ih ignoriše, ne dopušta da dalje deluju.

Možda se najveći problem civilizacije današnjeg vremena nalazi u karakterisanom začepljenju duša i sa tim povezanim duh-potiskivanjem. U navedenom smislu začepljene duše se danas nalaze na gotovo svim nadležnim mestima javnog života. Zbog takvog začepljenja one su nepristupačne (neprijemčive) za visoko inspirativne uticaje; ali ne i za niske astralne i elementarne uticaje. Upravo se može reći: Ukoliko je potpunije začepljenje duše (od nesvesno ostalih duh-saznanja), utoliko će okultni uticaji koji su protivni čoveku lakše moći da utiču na ljudsku dušu.

Da bi se stvorio pristup visokim duhovnim uticajima ka našoj *duši svesti*, najbolji i najsigurniji put je studij duhovne nauke. U današnjim krugovima zainteresovanim za spiritualno ta često dominantna čežnja za duhovnim *opažanjima* i doživljajima nikada ne može da dostigne sigurnost ovog puta a kamoli da ga zameni. Jer sva opažanja i doživljaji deluju orientaciono i lekovito tek ako budu *shvaćeni*. Pojmovi pak ne bivaju jednostavno isporučeni zajedno sa opažanjima.

Rudolf Štajner je taj zakon koji je naveo bez sumnje iskusio i isprobao na vlastitoj egzistenciji. On je sebe kroz unutrašnji rad učinio otvorenim za inspiracije u najvećoj meri. I nadao se, da će njegovi saradnici (a time se ne misli samo na njegove tadašnje) isto tako biti inspirisani, pod duhovnim vođstvom.

O tome govori jedno pismo iz 1903 Mariji fon Sivers: „Za nas je svakako zajednički cilj jedna od Majstorskih snaga, prema kojoj mi moramo biti 'poslušni' u vernom, čvrstom bratstvu.“⁵

Studiranje duhovne nauke deluje dakle ne samo u lekovitom smislu prazneći dušu i time oslobođajući dušu. Ono vodi takođe do duhovne „poslušnosti“ (pokretljivosti) prema visokim duhovnim snagama i suštastvima. Kroz njih mogu da se uliju u čovečanstvo svetlosne spiritualne snage i impulsi, koji će postepeno savladati tamne anti-spiritualne uticaje našeg razdoblja.

Thomas Meyer

Preveo Siniša Nikolić

¹ „Saznanje duha u srećnim i ozbiljnim satima života“, predavanje od 15. januara 1915, u GA 64.

² Kurziv TM

³ Rudolf Štajner primenjuje ovde Aristotelove kategorije „mesto“ i „stanje“ u aristotelovskom smislu, pri čemu se kategorija „mesta“ (kod Aristotela jednostavno „gde?“) nalazi u prvom planu. Za pitanje zla bilo je potrebno uzeti u obzir i druge kategorije, na primer „relacija“ i „kada“.

⁴ Vidi napomenu br. 1

⁵ Pismo od 21. novembra 1903, u GA 262.